

ספר

נאמר מינים

פרשת וישלח

מאת

הרב הגאון החסיד

ר' אברהם יוסף פסח (פסחוביץ)

זצ"ל

יו"ל ע"י נכדי המחבר

א) ויירא יעקב מאד וגו', ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והי' המחנה הנשאר לפלטה – וצמד"ר^א (ברא"ר ע"ז א') ר' פנחס זשס ר' רחובן שני בני אדם הצטיחון הקצ"ה ונתייראו, הצחיר שבחצות, והצחיר שבנציחאים, הצחיר שבחצות זה יעקב, שנאמר "כי יעקב צחר לו ק"ה", ואמר לו הקצ"ה "והנה אנכי עמך", וצסוף נתיירא, שנאמר "ויירא יעקב" כו', אמנס לא פירש המדרש הטעם שנתיירא יעקב, מאחר שהקצ"ה הצטיחו ואמר לו "והנה אנכי עמך", אכן צגמ' שלנו ברכות^ב ד' ד' ע"א אמרי' דרב יעקב בר אידי רמי כתיב "והנה אנכי עמך, ושמרתיך בכל אשר תלך", וכתיב "ויירא יעקב מאד",

אמר שמא יגרום החטא כו', והמפרשים הקשו האיך יתכן לומר כי זה שמונה ימים שנאמר לו צצית לצן "שוב אל ארץ מולדתך" וגו', וכי יעלה על הדעת לומר שצחוך שמונת ימים הללו נתקלקל ח"ו יעקב חצינו ע"ה, וחטא חטאה גדולה, שגרמה לו לצטל יעוד זה והצטחה זאת שהקצ"ה הצטיחו? ועוד קשה הלשון שבגמ' שמא יגרום החטא לשון עמיד, מ"ט לא אמרו שמא גרם החטא, וצטח יש טעם ע"ז?
אכן י"ל דהנה צפרשת ויאל נאמר, "ויאל יעקב מצחר שצע וילך חרנה, ויפגע צמקוס" וגו', "ויקח מאצני המקוס" וגו'. וצמד"ר^ג שס (ברא"ר ס"ח י"א) כמה חצנים נטל, שנים עשר חצנים

^א ברא"ר ע"ו א' ויירא יעקב מאד ויצר לו (בראשית לב, ח), רבי פינחס בשם רבי ראובן, שני בני אדם הבטיחון הקדוש ברוך הוא ונתייראו, הבחור שבאבות והבחור שבנביאים, הבחור שבאבות זה יעקב, שנאמר (תהלים קלה, ד): כי יעקב בחר לו יה, ואמר לו הקדוש ברוך הוא (בראשית כח, טו): והנה אנכי עמך, ובסוף נתיירא, שנאמר: ויירא יעקב. הבחור שבנביאים זה משה, שנאמר (תהלים קו, כג): לולי משה בחירו, ואמר לו הקדוש ברוך הוא (שמות ג, יב): כי אהיה עמך, ולבסוף נתיירא (במדבר כא, לד): ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו, אינו אומר אל תירא אתו, אלא למי שנתיירא:

^ב ברכות ד. דרבי יעקב בר אידי רמי, כתיב: "והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך", וכתיב: "ויירא יעקב מאד" אמר: שמא יגרום החטא. יזכדתיניא "עד יעבר עמך ה', עד יעבר עם זו קניית". יח"עד יעבר עמך ה'" — זו ביאה ראשונה, "עד יעבר עם זו קניית" — זו ביאה שניה. מכאן אמרו חכמים: ראויים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון. אלא שגרם החטא:

^ג ברא"ר ס"ח י"א ויקח מאבני המקום (בראשית כח, יא), רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן, רבי יהודה אמר שנים עשרה אבנים נטל, כך גזר הקדוש ברוך הוא שהוא מעמיד שנים עשר שבטים, אמר אברהם לא העמידן, יצחק לא העמידן, אני אם מתאחות הן שנים עשר אבנים זו לזו יודע אני שאני מעמיד שנים עשר שבטים, כיון שנתאחו שנים עשר אבנים זו לזו, ידע שהוא מעמיד שנים עשר שבטים:

נטל, כך גזר הקב"ה שהוא מעמיד שנים עשר שצטים, אמר, אצרהם לא העמידן, יצחק לא העמידן אני אם מתאחות הן שנים עשר אצנים זו לזו, יודע אני שאני מעמיד י"ג שצטים, כיון שנתאחו י"ג אצנים זו לזו, ידע שהוא מעמיד י"ג שצטים. ולכאורה קשה להצין, מדוע צחן צחינה זו דוקא צלחתו מצית אצא, וצא צמקום הזה, ליטול י"ג אצנים ולראות אם יתאחו האצנים, ויהא צטוח שהוא יעמיד הי"ג שצטים, כיון שהוא צעלמו עוד לא ידע שצוכ צמקום קדוש כזה, כמו שאמר צעלמו, "ואנכי לא ידעתי", ופירש"י ז"ל שאם ידעתי לא ישנתי צמקום

קדוש כזה ומדוע לא נטל י"ג אצנים, ולצחון קודם שיצא מצית אציו, או אח"כ. אמנם י"ל דהנה הרמז"ן ז"ל מציא הרצה ראיות שלא כדעת רש"י ז"ל, וסובר דהא דכתיב "וילך חרנה", שמיד שיצא יעקב מצית אציו הלך חרנה, ושם צחרן מיד נקפצה לו מקום המקדש, וזאת היא קפיצת הארץ האמורה בחולין' ד' ז"א ע"ב, שכיון שעלה צדעתו וצלצו צחרן לחזור למקום המקדש, קפצה לו הארץ, ופגע צמקום שהתפללו אצותיו וכל המעשה של מראות הסולם, הכל הי' צו ציום שיצא מצית אציו יעיי"ש צרמז"ן, והנה צכלי יקרי' הקשה על

^ד חולין צ"א: דרב אמר מהכא (בראשית לב, לב) ויזרח לו השמש האמר ר' עקיבא שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע באיטליז של אימאום שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל כתיב ויזרח לו השמש וכי שמש לו לבד זרחה והלא לכל העולם זרחה ואמר ר' יצחק שמש הבאה בעבורו זרחה בעבורו דכתיב (בראשית כח, י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וכתוב ויפגע במקום כי מטא לחרון אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי כד יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום זכד צלי בעי למיהדר אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה מיד בא השמש:

^ה בראשית כ"ח י' ד"ה ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: פירש רש"י לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה אלא מגיד שיציאת הצדיק מן המקום עושה רושם ויש להתבונן וכי אברהם ויצחק לא הלכו ממקום למקום ולמה לא נכתב אצלם לשון יציאה. ויש פנים לכאן ולכאן כי לפום ריהטא דלרבותא נקט כאן ויצא כי אברהם ויצחק לא הניחו במקום שהלכו משם צדיק כמותם פשיטא שיציאתם עשה רושם אבל כאן הרי יצחק ורביקה נשארו שם סד"א שאין יציאתו עשה רושם קמ"ל: ובהמשך הדיבור דבר אחר, לכך הזכיר כאן לשון יציאה ובמקום אחר (בראשית יב י) וירד אברם מצרימה, לפי שארץ ישראל מקום גלוי שכינתו ית' וההולך משם ירידה הוא לו ויציאה מן קו השווי, כי כל יציאה הוא מן המקום שהוא ראוי להיות בו כמו אני יוצא בתוך מצרים (שמות יא ד) נמצא שיציאה זו עשתה רושם גם בו בעצמו ובילקוט (כח קיז) מסיק יש שזוגו הולך אליו ויש שהולך אצל זוגו, יעקב הלך אצל זוגו שנאמר ויצא יעקב מבאר שבע, ואיך למד מפסוק זה שהלך אצל זוגו בברחו מפני עשו, אין זה כי אם קושיית ויצא יעקב וילך מבעי ליה הכריחו לומר שיעקב היה מסלק מחשבתו מכל וכל ממקום מגורת אביו ואמו, על כן נקרא יוצא, לומר לך שיצא מכל

מאמרם ז"ל "וינח יעקב", שיניח
לדיק מן המקום עושה רושם, היינו
שעשה רושם זיעקב אבינו עצמו,
שעזב בית לדיקים ינחק אבינו ורצקה
אמו יעיי"ש.

ולדבריו י"ל כי מיד כשינח יעקב,
והכיר בעצמו הרושם הזה, התרגש
ונתפעל מזה, והוכרח לבקש ענות
לבקש הרושם הזה ממנו, ונטל הי"ב
אזנים כדי לייחד עצמו ולכלול נשמת
ישראל סבא עם י"ב שבטי ק"ה,
אשר עודנס לא היו, ועתידים להיות,
כי מבואר בזוה"ק כי יעקב כלול
הוא, ותפלתו של יעקב היתה כמו
תפלת ליצור, כי תמיד התכלל עצמו
עם כל הדורות, מריש כל דרגין,
עד סוף כל הדורות, ואפילו הדורות
אשר לא היו עודנס, אבל אלל יעקב
אבינו ע"ה היו נחשבים כמו שהיו
בזה העולם, מטעם זה, כי התכלל
עצמו עמהם, ומשו"ה מיד כשינח
מצית אביו, והתרגש צרושם זה,
שחקר לו בית אביו, וזאת היתה צעת

שפגע במקום, שקפנה לא הארץ
מיד, כדעת הרמב"ן ז"ל, נטל הי"ב
אזנים לרמוז זה שיתאחו האזנים זל"ז,
והתכלל עצמו עם כל הנשמות של
ישראל מכל הדורות, והתכללות זאת
עשה עד לעולם, גם אם הוא יעקב
לא יהי' בזה העולם, וזה שאמרו
חז"ל בתענית ד' ה' ע"ב יעקב אבינו
לא מת, ופריך וכי בכדי ספדו
ספדדינא וחנטו חנטיינא, וקברו
קברינא, ומתוך מקרא אני דורש כו',
מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים,
אף הוא בחיים, והמפרשים הקשו כי
לא תירץ הגמ' כלום על קושיא זו
וכי בכדי ספדו ספדינא כו', אכן
כהג"ל כי נשמת ישראל סבא עם כל
הדורות של זרע ישראל, הם כלל
אחד, ונשמה אחת, זין קודם שבאו
זרעו לעולם הזה, זין אחר שנפטר
יעקב אבינו ע"ה, אעפ"כ יעקב עם
זרעו הם בחיים וכשח"ו כשישראל
הם צפרודא וצמחלוקת, אז אמר
יעקב אבינו ע"ה "צקהלם אל תחד

וכל. לאפוקי ההולך מאיזו מקום ודעתו לחזור אז לעולם מחשבתו משוטטת במקום אשר הלך משם, וזה
נקרא הולך ולא יוצא, כי לא יצא מכל וכל, שהרי עדיין מחשבתו שמה, ועל כן קשה לבעל מדרש זה מי התיר
ליעקב לעזוב אביו ואמו מכל וכל, על זה אמר כמתרץ לפי שהלך אצל זוגו, והכתוב אומר (בראשית ב כד)
ע"כ יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו:

כבודי", כמו שפרשו חז"ל, שנריכים תמיד להיות כלל אחד.

וזה שאמרו חז"ל בפסחים ד' נ"ו ע"א על פסוק (בראשית מ"ט א') "ויקרא יעקב אל בניו, ויאמר האספו" כו', ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין כו' אמרו לו בניו "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד, באותה שעה פתח יעקב לבניו ואמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", כי זאת הי' תמיד כל מאויו ותשוקתו של יעקב לבניו ע"ה להיות כלל אחד עם בניו, עד סוף כל הדורות ודאג ופחד כשראה שנסתלקה ממנו שכינה, כי שמא יש ציניהם פרודא ח"ו.

וגם כתבתי צפרשת ויגש על מאמרם ז"ל הוצא צרש"י ז"ל שם על פסוק

(בראשית מ"ו כ"ט) "ויאסור יוסף מרכבתו" וגו', "וירא אליו" וגו', אצל יעקב לא נפל על נוארו של יוסף, ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהי' קורא את שמע, והמפרשים הקשו איך יתכן לומר שדוקא בזה הרגע שהתראה יעקב עם יוסף בנו האהוב לו, לאחר שלא ראה אותו כ"צ שנה, יקרא אז את שמע, ולא הי' קורא קודם או אח"כ, ודברי המהר"ל ידועים, אכן כהנ"ל כי תמיד הי' פחד יעקב לבניו ע"ה לבל יתפרדו בניו ממנו, וכשכח יעקב אל יוסף בנו, הוחרד עליו, ויירא שמא ח"ו יוסף בנו נטמע בין המצרים, לזאת נאמר שם "ויירא אליו", פי' שיוסף נראה אל לביו, כי יוסף הי' כפי המצואר צספרים הקדושים תמיד מכסה על פנימיות

¹ פסחים נ"ו. דאמר רבי שמעון בן לקיש: "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם". ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו, אמרו לו בניו: "שמע ישראל, ה' אלהינו ה' אחד". אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב לבניו ואמר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד":

² גור אריה בראשית מ"ו כ"ט ד"ה ואמרו רבותינו: בא"ד: אמנם יש לדעת ענין קריאת שמע שהיה קורא ובזה יתורץ מה שלא היה קורא יוסף קריאת שמע, לפי שכאשר בא יעקב וראה את יוסף בנו מלך, בא בלבו אהבתו ויראתו של הקב"ה איך מדותיו הם טובות ושלימות, ומשלם שכר טוב ליראיו. וזהו מדת החסידים אשר יקרה להם טוב מתדבקים אל הקב"ה על הטובות והאמת שעשה עמהם. וזהו קריאת שמע שבו נזכר ייחוד מלכות שמים (דברים ו, ד) ואהבתו (שם שם ה). וראוי היה לקרות קריאת שמע כאשר בא אליו יוסף אחר הצער הגדול אשר היה לו בעבורו, ועתה ראה אותו מלך, היה אוהב את הקב"ה אשר עושה לו זה, וקבל מלכותו ואהבתו ויראתו, וזהו נכון למבין:

שלו, וגם אחיו היו סבורים מקודם שנתודע יוסף אליהם, כי הוא איש מצרי, ולא הכירוהו, ויוסף ידע כי זהאי פחדא יתיב מציו, לכך הוצרך יוסף כאן ליצא מגדרו והרגלו, להראות למציו כי הוא נדיקו של עולם, משו"ה התגלה אליו את כל פנימיות שלו, וצרגע זה קרא יעקב מציו ע"ה את שמע, כיון שראה שמטתו שלמה, ויוכל יעקב מציו להתכלל עמו עם זרעו, ולומר "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" וכנ"ל.

וגם ע"פ הלכה נוכל להצין את האמור, כי מצואר בגיטין ד' ל"ח ע"ב אמר רב המקדיש עצדו יצא לחרות, מ"ט גופי' לא קדיש לדמי לא קאמר דליהוי עם קדוש, מצואר הוא כי עם ישראל הם הקדש, וכן מצואר זאת צמד"ר^ד (ברא"ר פ"א א) פרשה זו, תצוא מארה לאדם שהוא נהנה מן ההקדש, ואין הקדש אלא ישראל

שנאמר "קודש ישראל לה" וגו', ואמרי' בקדושין ד' ז' ע"א חלייך מקודשת לי, אינה מקודשת, ופריך ונפשטו לה קדושי צבולי', מי לא תניא האומר רגלה של זו עולה, תהא כולה עולה כו' ומתוך מי דמי, התם צהמה, הכא דעת אחרת, ופירש"י ז"ל דהכא יש דעת אחרת חשובה כמותו המעכבת צדצר כו', לפיכך אין דצורו תפוס צה יעיי"ש, וכמו כן הי' צדעתו של יעקב מציו ע"ה שאם יתאחדו ויתאגדו ויתאחו כל ישראל כמו איש אחד, ואין לצ אחד מהם נפרד מחצירו, וכל ישראל הם כמו גוף אחד, אז אפילו אם יתפוס הקדושה רק על מעט מהם, אעפ"כ יתפשט הקדושה על כל הכלל, כמו האומר על רגלה של זו עולה, תהי' כולה עולה, אבל אם ח"ו יתפרדו ישראל, ולצ אחד מהם חלק מחצירו, יהא ח"ו כמו דעת אחרת המעכב, וח"ו לא תהי' נתפשט הקדושה על

^ה ברא"ר פ"א א' ויאמר אלהים אל יעקב קום עלה וגו' (בראשית לה, א), (משלי כ, כה): מוקש אדם ילע קדש ואחר נדרים לבקר, תבוא מארה לאדם שהוא אוכל קדשים בלועו. תני רבי חיא תבוא מארה לאדם שהוא נהנה מן ההקדש, ואין הקדש אלא ישראל, שנאמר (ירמיה ב, ג): קדש ישראל לה' וגו'. ואחר נדרים לבקר, אמר רבי ינאי אחר אדם את נדרו נתבקרה פנקסו:

כל הכלל, וזה שנטל י"צ חזנים לרמוז זה, שהתפלל שיתאחו זע"ז כנ"ל. וזה שיירא יעקב מאד כאן מעשו, ורמזו חז"ל שמא יגרום החטא לשון עתיד, כי יירא שמא יפרדו המחנה לשני מחנות, ועשה כאן צחי' זו עזמה, כמו שעשה בצאתו מבית אביו שיתאחו הי"צ חזנים זל"ז, וכמ"כ עשה כאן "ויחז" וגו', "המחנה האחת והכהו, והי' המחנה הנשאר לפליטה", כי צאם יהיו ישראל לשני מחנות, יוכל עשו ח"ו להכות מחנה אחת, ועכ"פ יהי' המחנה הנשאר לפליטה, וזאת שפירש"י ז"ל כאן, וכן הוא בתוס' שבת ד' ז' ע"ב (ד"ה מראות בגעים) מחנה משמש לשון זכר ולשון נקבה, אחת לשון נקבה, והכהו לשון זכר, ומדוע צאמת נכתב לשון זה, אכן מרמז לנו הכתוב, שע"י שנתפרדו ישראל ח"ו לשתי מחנות, יהי' תשש כחם גם של המחנה האחת הנשארת, כמו שפירש"י ז"ל צפרשת צהלותך ע"פ ואם ככה את עושה, שתשש כחו של משה כנקבה, וכמ"כ כאן יהיו תשש כחן גם של המחנה

האחת, וזאת שדייקו חז"ל בלשונם הזהב שמא יגרום החטא לשון עתיד, כי לא הי' יירא יעקב חזינו ע"ה על חטאיו, כי לא הי' לו שום חטא, אצל הי' יירא על חטא של עתיד, שזניו יהיו חוטאים, ועיקר החטא אם ישראל יתפרדו ח"ו.

וזאת שרמזו חז"ל במד"ר (ברא"ר ע"ז ג) פרשה זו, "המחנה האחת והכהו" אלו אחינו שצדרום, "והי' המחנה הנשאר לפליטה" אלו אחינו שבגלות, כי יעקב חזינו ע"ה התכלל עזמו עם זרעו עד סוף כל הדורות, והי' יירא שמא יגרום החטא של דורות העתידים ליחז ולתפרד, ואז יהא סכנה גדולה עבור כלל ישראל שיוכל עשו ח"ו להכות מחנה אחת, כמו צדורינו שהרשעים צאשכנו הארורה ימח שמש וזכרם, השמידו שש מיליון נפש מאחינו ישראל צמיתות משונות ונוראות הי"ד, אצל מוצטחים אנו שהקצ"ה ינקום מהם את דמם, שנאמר "ועלו מושיעים צהר ציון לשפוט את הר עשו", וצא לציון גואל, אמנ.

ב) וזרח לו השמש, וצפירש"י ז"ל, וצחולין^ט ד' ז"א ע"צ וכי שמש לו לצדו זרחה, והרי לכל העולם כולו זרחה, ח"ר יוחנן שמש הזחה צעצורו, זרחה צעצורו, והנה מעשה חצות סימן לצנים, וי"ל דהנה גלות נדמה לחושך, שנאמר (איכה ג' ו') "צמחשכים הושיצני" וגו', ויעקב חציו ע"ה מיד כשיצא מצית חציו ללכת לחרן, נדמה לו יציאה זו, והליכה זאת, כמו שהולך בגלות המר, כמ"ס צמדרשי חז"ל, וצספרים הקדושים, לכן שקעה לו חמה שלא

ג) ויצא יעקב שלם, ויתכן לומר ע"פ דברי התוס'^י חולין ד' י"ז ע"צ ד"ה פגימת דתיבת תמים לא משמע כ"כ צשלמות, כמו תיבת שלם, דצמזצח

^ט הבאתי לעיל במראי מקומות אות ד'

צעונתה, ונקרא "כי צח השמש", וזה שאמר ר' יוחנן שמש הזחה צעצורו, וכאן כשחזר לארץ ישראל אל יצחק חציו, נאמר "ויזרח לו השמש" ענין גאולה, ונקרא וזרחה צעצורו, דכמו שכל החשכות הוא צשציל ישראל, כן כל האור וכל הגאולה הוא צשציל ישראל, וכן מצואר צנדרים ד' ח' ע"צ חין גיהנס לעתיד לצח כו', "וזרחה לכם יראי שמי, שמש נדקה ומרפא צכנפי", ומרומז ג"כ לגאולה העתידה, צמהרה צימינו חמן.

כתיב חצנים שלמות, משמע צלח פגימה כלל, חצל תמים דכתיב צקדשים, לא משמע ממש צלח פגימה יעיי"ש. כמ"כ כאן י"ל

^י נדרים ח: שמש צדקה ומרפא אמר אביי שמע מינה חרגא דיומא מסי וופליגא דרבי שמעון בן לקיש דאמר אין גיהנס לעולם הבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה צדיקין מתרפאין בה ורשעים נידונין בה שנאמר וזרחה לכם יראי שמי שמש וגו' ולא עוד אלא שמתעדנין בה שנאמר ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק זוהרשעים נידונין בה שנאמר הנה היום בא בער כתנור וגו':

^{יא} חולין י"ז: ד"ה פגימת אוזן בבכור פגימת מום בקדשים: איצטריך תרוייהו פגימת אוזן בבכור לשחוט עליו במדינה וקדשים איצטריך משום ערוה של נקבה דלא הויא בכלל בכור אי נמי איצטריך קדשים דלא נימא פגימת מום ליפסול מעל גבי המזבח הויא פחות מחגירת הצפורן והא דלא חשיב בהדייהו פגימת מזבח ולימא ד' פגימות הן מצינו למימר משום דפגימת מזבח בהדיא כתיב (דברים כז) אבנים שלמות אע"ג דבקדשים נמי כתיב תמים לא משמע ממש בלא פגימה דבכמה מקומות לא חיישינן אם נחתך ממנו הברש או העצם:

דבתחלת עבודתו של יעקב אבינו ע"ה כתבה התוה"ק "ויעקב איש תם" וגו', ולאחר שנח כל המלחמות של לבן, ועשו, ושרו, כתבה התוה"ק עליו "ויצא יעקב שלם", שנתעלה בשלמות עד למעלה ראש, ודברים אלו יש לכווין במד"ר¹ וישלח פרשה ע"ט, ר' חייא בר אבא כו', ולפי שכתוב "ויעקב איש תם יושב אהלים", לפיכך "ויצא יעקב שלם", וכנ"ל דמתחלה תם, ואח"כ שלם בכל השלמות.

וי"ל בזה הכוונה במדרש² חכמינו ז"ל צפרשה זו (ברא"ד ע"טו) "ויחן את פני העיר", נכנס בערב שבת עם דמדומי חמה, מצעוד יום כו', הדא אומר ששימר יעקב את השבת קודם שניתנה, פי' כמו שמצוה במד"ר (שם) צראשית, ומציא רש"י צפירושו על פסוק "ויכל אלקים ביום השביעי",

ר' שמעון אומר צפר ודס שאינו יודע עתיו ורגעיו, נריך להוסיף מחול על הקודש, אצל הקב"ה שיודע עתיו ורגעיו, נכנס בו כחוט השערה כו', וכן י"ל דיעקב אבינו ע"ה לרוב שלמתו שנתעלה, זכה לכיין קדושת שבת עם דמדומי חמה, וכיין להבדיל בין קודש לחול על כחוט השערה. וכן מצוה צפיה"ק דגם בכל אדם מישראל לאחר ששת ימי המעשה העובר עליו, אשר עובד בהם את הצורא ית"ש ע"י מלחמות וגייעת זוכה אח"כ לשבת ומנוחה ונשמה יתירה.

ויתכן לומר דבמלות מילה שנאמר (בראשית י"ז א) "התהלך לפני והי' תמים", ואמרי' צמסנה נדרים ל"א ע"צ רבי אומר גדולה מילה שכל המנוות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שמל כו'. ולכאורה מ"ט לא

¹ ברא"ר ע"ט ג' רבי חייא בר אבא פתח (איוב ח, ו): אם זך וישר אתה וגו' ושלם נות צדקך. אם זך וישר אתה, היית אין כתיב כאן אלא אתה, הא לשעבר לא היה צדיק, (איוב ח, ו): כי עתה יעיר עליך, עתיד הקדוש ברוך הוא להתעורר עליך ולשלם לך כל צדקות שעשית, ולפי שכתוב (בראשית כה, כז): ויעקב איש תם יושב אהלים, לפיכך (איוב לג, יח): ויבא יעקב שלם:

² שם ו' דבר אחר, ויחן את פני העיר, נכנס בערב שבת עם דמדומי חמה מבעוד יום, וקבע תחומין מבעוד יום. הדא אמרת ששמר יעקב את השבת קדם שנתן:

נכתב בהפסקו "והי' שלם", כמו שתפק רבי תיבת שלם, כיון ששלם הוא מדריגה יותר לפי דברי התוס' הנ"ל, ולהיפך רבי צמסנה מזכיר תיבת שלם כיון דהתוה"ק כתבה תמים, אכן י"ל דע"י מלות מילה זוכה האדם צאמת ליעשות תמים שהסיר את הערלה, המכסה את העטרה, אבל עדיין נריך האדם לשמור הצרית הזאת שלא יקלקל אותה, ושלא יפגום אותה, וכשזוכה האדם להאיר את האור הצרית (כמו שמצואר צשפת אמת למרן אדמו"ר הקדוש זל"ה זי"ע ועכ"ל) שזה תכלית מלות מילה) אז נעשה האדם

(ד) ויאמרו הכזונה יעשה את אחותנו. וצרש"י את אחותנו ית אחתנא עכ"ל, והרצה מפרשים התקשו צכוונת רש"י ז"ל, חנני השי"ת לומר דהנה מצואר

שלם, צלי פגס כלל וכלל, ופי' המשנה לא נקרא שלם עד שמל, הכוונה ג"כ דלאחר מלות מילה שנעשה האדם תמים, יוכל להתעלה ע"י מלות מילה, שצאס שומר צריתו, ומאיר את אור הצרית, נקרא אח"כ שלם. וצאמת צצרייתא צגמ' שס צנדריס"ד ד' ל"צ ע"ל אמר ולא נקרא תמים כו', כלשון הכתוב, וי"ל דהפי' צמסנה הוא כנ"ל צאדם שמאיר את אור הצרית כנ"ל, והוא רחוס יכפר והשי"ת יהא צסעדנו להיות מנוטרי צרית קודש ולדצקה צו ית"ש (ועמ"ש לקמן צפרשת עקב, וצפרשת שופטים).

צצרי חז"ל ע"ז^{טו} ד' ה' ע"ל דהצועל ארמית ר"ל אומר קשורה צו ככלב, ועיין תוס'^{טו} חולין ד' ט' ע"ל (ד"ה ואידך הני שכיחין), ונדצקת צו גם

^י נדרים ל"ב. התניא רבי אומר גדולה מילה שאין לך מי שנתעסק במצות כאברהם אבינו ולא נקרא תמים אלא על שם מילה שנאמר התהלך לפני והיה תמים וכתוב ואתנה בריתי ביני ובינך:

^{טו} ע"ז ה. וכל העובר עבירה אחת מלפפתו ומוליכתו ליום הדין שנאמר (איוב ו, יח) ילפתו ארחות דרכם וגו' הר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר (בראשית לט, י) ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעוה"ז להיות עמה בעוה"ב:

^{טז} בא"ד ולרבינו תם נראה דהיא קשירה היינו הידוק שמהדקו סביב ראשו כמו (נדה דף כו:): שליא קשורה בו וכמו (ע"ז דף ה.) קשורה בו ככלב דאי קשירה ממש וכי בכל יום ילך אצל בר חבו:

לאחר מיתה, וזאת מצואר ג"כ
 צעירוצין ד' י"ט ע"א דאצרהם אצינו
 ע"ה מסיק לעוצרי עצירות מגיהגם,
 צר מישראל שצא על ארמית, דמשכה
 ערלתו ולא מצסקר ל"י יעיי"ש.
 והטעם דלא מצסקר ליה, משום
 שקשורה צו ככלב, וזאת הוא עצמו
 דנמשכתו ערלתו ר"ל, וכן להיפך
 ג"כ ישראלית הנבעלת לערל, נדצק
 צה ערלה המסואצת. וכן מצואר
 צמד"ר (ברא"ד פ' י"א) פרשה זו צפסוק
 "ויקחו את דינה", ר' יודן אמר
 גוררים צה ויוצאים. אמר רב הונא
 הנבעלת לערל קשה לפרוש, וע"כ
 הטעם משום דנדצק צה הערלה
 המסואצת.

ושוב ראיתי צסם ר"ש מגרמיזא וז"ל
 כשהוא נימול, והאשה טהורה, וטבלה
 את עצמה מטומאת דמים, וכשנעשו
 לבשר אחד, הרי האשה כבעלה,
 וכאילו גם היא נימולה. (ובזה י"ל
 פ"י צדצרי חז"ל ואין אשה כורתת
 צרית אלא למי שהוא עושה כלי, עיין
 תוס' כתובות ד' ה' שלכן נקראת

צעילת מצוה, והוא כנ"ל וק"ל) ואם
 נבעלת לערל, הרי היא כמוהו, וזה
 "כי חרפה היא לנו", הרי הערלה
 חרפה לאשה כמו לאיש עכ"ל, והוא
 כנ"ל, וע"כ דיעקב אצינו ע"ה שאמר
 לשמעון וללוי צניו "עכרתם אותי"
 וגו', לא הי' כוונתו להוכיחם צשציל
 שהרגו את חמור ואת שכם, כי המה
 צדין חייצים מיתה, כי גזלו וטמאו
 את צת יעקב, וגם היו מדציקים צה
 את הערלה המסואצת, וצ"נ חייצים
 על הגזילה מיתה, וע"כ שחרה לו
 לצד על מה שהרגו את כל יושצי
 העיר.

וזאת שהשיצו שמעון ולוי ליעקב
 אציהם, כי צזאת שהרגנו את שכם
 ואת חמור אציו צזאת לא היינו
 מתקנאים עוד על הצרית, להסיר את
 הערלה מאת דינה אחותם, כי המה
 צדין חייצים מיתה, והערלה
 המסואצת עדיין נדצק צה, ולקנא על
 הצרית ולהסיר את הערלה, אינו אלא
 צמי שעושה יותר על החיוב, כמו
 צפנחס, כי צדין לא הי' חייב צמרי

מיתה, רק קנאים פוגעים בו, ועשה פנחס יותר על החיוב, כמ"כ היו שמעון ולוי אומרים דבזה שהרגנו את יושבי העיר מפני שלא מיחו בשכם וחמור אציו, עי"כ היינו מקנאים על הזרית יותר מן החיוב, ונחלש ונתבטל הערלה דחפיה על הזרית, ושוב יהא קל לה לפרוש, כמו שם בפנחס דהי' מתקן מה שזמרי הי' מקלקל, כמבואר בספה"ק.

וזאת שאמרו "הכזונה יעשה את אחותנו", ופירש"י ית אחתנא, פי' דאם לא נהרוג את אנשי העיר, יעשה את אחותנו לזונה, הגם שהרגו את שכם ואת חמור אציו, אצל עדיין הערלה נדבקת בה, וזא רש"י ז"ל לשלול שלא תאמר שתשובת שמעון ולוי הי' על מה שהרגו את שכם

ואת חמור אציו, והפי' "את אחותנו" עם אחתנא כי היו מדזיקים בה את הערלה, ועיין מ"ש צפרשת פנחס צפסוק אשר הכה את המדינית, דז"א דעל הריגת שכם ואציו בלצד לא הי' יעקב אציו מקפיד עליהם, ותשובתם הי' על קפידת יעקב מה שהרגו את כל יושבי העיר.

ונרמזים דברים אלו צמד"ר (במדב"ר כ"א) פרשת פנחס "זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני", הכתוב מתמיה עליו "פורץ גדר ישכנו נחש", אציו קינא על זנות תחלה, שנאמר "ויקחו שני בני יעקב" וגו', וזה פורץ גדר שגדר אציו יעיי"ש, הרי דכוונת שמעון ולוי הי' לקנא על הזרית, ולהחליש ולבטל, ולהסיר את הערלה המסואבת ונדבקת בה, כמו שעשה פנחס אשר קינא על הזרית, וקלרתי.